

ZAGADNIENIE PRAWNE

W sprawie z powództwa o zapłatę na skutek zażalenia powoda na postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 28 marca 2013 r.

Czy po uchyleniu nakazu zapłaty wydanego w elektronicznym postępowaniu upominawczym i przekazaniu sprawy do sądu właściwego na podstawie przepisu art. 505³⁴ § 1 k.p.c. w zw. z art. 502¹ § 1 k.p.c. i art. 499 pkt 4 k.p.c. niewskazanie przez powoda – na wezwanie Przewodniczącego – aktualnego adresu zamieszkania pozwanego winno skutkować umorzeniem postępowania na podstawie art. 505³⁷ § 1 zd. 2 k.p.c., czy też jego zawieszeniem, na podstawie art. 177 § 1 pkt 6 k.p.c.?

UZASADNIENIE

Pozwem wniesionym w elektronicznym postępowaniu upominawczym do Sądu Rejonowego w L. powód E. Spółka Akcyjna z siedzibą w P. domagał się zasądzenia od pozwanego R. S. kwoty 460,49 zł z ustawowymi odsetkami od dat i kwot wskazanych w pozwie do dnia zapłaty.

Uzasadniając żądanie pozwu powód powołał się na łączącą strony umowę kompleksową o przesył i sprzedaż energii, na podstawie której powstało zobowiązanie pozwanego dochodzone w pozwie. Jako adres do doręczeń pozwanego powód wskazał adres wynikający ze stosunku zobowiązaniowego łączącego strony.

W dniu 27 listopada 2012 r. Sąd Rejonowy w L. wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, w którym nakazał pozwanemu R. S. zapłatę dochodzonej przez powoda należności, zgodnie z żądaniem pozwu.

Na skutek braku możliwości doręczenia nakazu zapłaty pozwanemu na adres podany przez powoda (korespondencja została zwrócona przez Poczta Polską z adnotacją „adresat wyprowadził się” – k. 8), postanowieniem wydanym w dniu 27 lutego 2013 r. Sąd Rejonowy w L. uchylił nakaz zapłaty z dnia 27 listopada 2012 r. w całości i sprawę przekazał do rozpoznania Sądowi Rejonowemu w P.

Zarządzeniem wydanym w dniu 25 lutego 2013 r. Przewodniczący w Sądzie Rejonowym w P. wezwał powoda do uzupełnienia braków formalnych pozwu poprzez m.in. wskazanie aktualnego adresu pozwanego.

W odpowiedzi na powyższe zarządzenie, powód w określonym terminie przedłożył m.in. pełnomocnictwo procesowe, pozew na formularzu wraz z jego odpisem oraz dowody, na które powoływał się w pozwie, jak również złożył wniosek o ustanowienie kuratora dla nieznanego z miejsca pobytu pozwanego. Powód wskazał, że zwrócił się do MSWiA – Departamentu Spraw Obywatelskich z wnioskiem o udzielenie informacji na temat aktualnego miejsca zamieszkania pozwanego, jednakże do chwili obecnej nie otrzymano żadnej odpowiedzi w tym zakresie.

Zarządzeniem wydanym w dniu 28 marca 2013 r. Przewodniczący w Sądzie I instancji oddalił wniosek powoda o ustanowienie kuratora.

Postanowieniem wydanym w dniu 28 marca 2013 r. Sąd Rejonowy w P. umorzył postępowanie.

W uzasadnieniu postanowienia Sąd wywiódł, że powód nie wykonał zarządzenia Przewodniczącego, bowiem nie wskazał skutecznego dla doręczeń adresu zamieszkania pozwanego i w konsekwencji nie usunął braków formalnych pozwu, co musiało skutkować umorzeniem postępowania na podstawie art. 505³⁷ § 1 k.p.c.

Z powyższym rozstrzygnięciem Sądu I instancji nie zgodził się powód, który wywiódł zażalenie, zaskarżając postanowienie w całości i domagając się jego uchylenia i zasądzenia kosztów postępowania zażaleniowego wg norm przepisanych. Skarżący zarzucił naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 505³⁷ § 1 k.p.c. poprzez błędne jego zastosowanie.

W uzasadnieniu żalący wskazał, że w jego ocenie w niniejszej sprawie winien znaleźć zastosowanie art. 177 § 1 pkt 6 k.p.c., bowiem pozew zawierał adres pozwanego, a więc brak było przeszkód do wszczęcia postępowania, a co najwyżej

istniała przeszkoda do jego kontynuacji. W konsekwencji, wezwanie Sądu winno być opatrzone rygorem zawieszenia postępowania, a niego umorzenia.

Przy rozpoznawaniu przedmiotowego zażalenia wyłoniło się zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości Sądu Okręgowego, czy po uchyleniu nakazu zapłaty wydanego w elektronicznym postępowaniu upominawczym i przekazaniu sprawy do sądu właściwego na podstawie przepisu art. 505³⁴ § 1 k.p.c. w zw. z art. 502¹ § 1 k.p.c. i art. 499 pkt 4 k.p.c. niewskazanie przez powoda – na wezwanie Przewodniczącego – aktualnego adresu zamieszkania pozwanego skutkuje umorzeniem postępowania na podstawie art. 505³⁷ § 1 zd. 2 k.p.c., czy też jego zawieszeniem, na podstawie art. 177 § 1 pkt 6 k.p.c.

Na wstępie Sąd Okręgowy wskazuje, że w oparciu o analizę wskazanych wyżej przepisów nie znalazł jednoznacznego rozwiązania co do sposobu postępowania w przypadku niewskazania przez powoda w wyznaczonym terminie adresu pozwanego, po uchyleniu nakazu zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym i przekazaniu sprawy wg właściwości. W zasadzie (poza wymienionym niżej wyjątkiem) brak jest poglądów doktryny w omawianej kwestii, Sąd Najwyższy nie zajmował stanowiska, a w orzecznictwie sądów powszechnych zarysowały się dwa, wykluczające się wzajemnie rozwiązania: zawieszenie postępowania (na podstawie art. 177 § 1 pkt 6 k.p.c.) albo jego umorzenie (na podstawie art. 505³⁷ § 1 zd. 2 k.p.c.).

Postępowanie toczące się po uchyleniu nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu elektronicznym (zwanym dalej EPU w odróżnieniu od „zwykłego postępowania upominawczego”) jest w istocie kontynuacją postępowania zainicjowanego pozwem, który zawierał żądanie rozpoznania sprawy w tym trybie, a nie nowym postępowaniem. Przekazanie sprawy wszczętej w elektronicznym postępowaniu upominawczym do sądu właściwego do jej rozpoznania skutkuje natomiast tym, że powód na wezwanie przewodniczącego ma obowiązek usunięcia braków formalnych i uzupełnienia pozwu w sposób odpowiedni dla rodzaju postępowania, w którym sprawa będzie rozpoznana i to w terminie dwóch tygodni od daty doręczenia wezwania (art. 505³⁷ § 1 k.p.c.). Powód ma zatem obowiązek złożenia pozwu odpowiadającego ogólnym warunkom pisma procesowego i pozwu (art. 126 – 128 k.p.c. oraz art. 187 – 187¹ k.p.c.), jak również usunięcia innych braków, tj. np. przedłożenia pełnomocnictwa procesowego (art. 89 § 1 k.p.c.). Zamiarem ustawodawcy było zatem doprowadzenie do takiej sytuacji, w której po

przekazaniu sprawy z elektronicznego postępowania upominawczego do sądu właściwości ogólnej istnieje pozew o cechach odpowiadających temu złożonemu w postępowaniu zwykłym (uproszczonym).

Wskazać należy jednak, że redakcja art. 505³⁷ k.p.c. wzbudza wątpliwości interpretacyjne. Omawiany przepis w § 1 zdaniu pierwszym rozróżnia usunięcie braków formalnych od uzupełnienia pozwu w sposób odpowiedni dla postępowania, w którym sprawa będzie rozpoznana, jednak sankcję umorzenia postępowania przewiduje się tylko w wypadku, gdy powód nie usunie w terminie braków formalnych pozwu (§1 zdanie drugie). Nie jest jasne, czy usunięcie braków formalnych i uzupełnienie pozwu obejmuje dwie kategorie sytuacji, czy też jedną. Kwestia zatem, czy umorzenie postępowania następuje tylko z powodu nieusunięcia przez powoda braków formalnych pozwu w terminie, czy też także z powodu nieuzupełnienia pozwu w terminie może budzić uzasadnione wątpliwości (zob. szerzej K. Weitz [w:] T. Ereciński, J. Gudowski, M. Jędrzejewska, K. Weitz, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze. Tom 2*, Warszawa 2010, s. 874).

Jednym z wymogów formalnych pozwu jest podanie miejsca zamieszkania pozwanego (art. 187 § 1 k.p.c. w zw. z art. 126 § 2 k.p.c.). Niewątpliwie niewskazanie przez powoda adresu pozwanego uniemożliwia nadanie sprawie biegu, gdyż nie pozwala doręczyć pozwanemu pisma wszczynającego postępowanie.

Niewskazanie adresu pozwanego już w samym pozwie zarówno w postępowaniu elektronicznym, jak i zwykłym upominawczym skutkuje wezwaniem do jego usunięcia w trybie art. 130 kpc., a w razie nieusunięcia tego braku formalnego, zwrotem pozwu.

Jeżeli pozew zawiera adres pozwanego, sprawie nadaje się bieg przez wydanie nakazu zapłaty i doręczenie pozwanemu jego odpisu wraz z odpisem pozwu na adres wskazany w pozwie.

Jeżeli doręczenie nakazu pod wskazanym w pozwie adresem jest niemożliwe (adres okazuje się nieprawidłowy lub nieaktualny), w obu rodzajach postępowań sąd wzywa powoda do wskazania prawidłowego adresu w wyznaczonym terminie. Niewykonanie tego zobowiązania skutkuje w obu rodzajach postępowań uchynieniem nakazu zapłaty i w zwykłym postępowaniu upominawczym zawieszeniem postępowania, a w EPU przekazaniem sprawy do sądu właściwego.

Nie ma wątpliwości co do sposobu postępowania w takim wypadku w zwykłym postępowaniu upominawczym.

Zachodzi jednak wątpliwość, czy w świetle brzmienia art. 505³⁷ § 1 k.p.c., niewskazanie właściwego (innego niż wskazany w pozwie) adresu pozwanego, na który można by skutecznie dokonać doręczenia, winien skutkować umorzeniem postępowania, czy też jego zawieszeniem na zasadach ogólnych.

Zwolennicy poglądu wskazującego na konieczność umorzenia postępowania podnoszą, że zastosowanie przepisu art. 177 § 1 pkt 6 k.p.c. nie ma uzasadnienia, ponieważ przepis ten pozostaje w opozycji do treści przepisu art. 505³⁷ § 1 k.p.c. Rozwiązanie zakładające umorzenie postępowania w przypadku nieusunięcia braków formalnych pozwu podyktowane jest założeniem, że nie byłoby prawidłowe dokonanie zwrotu pozwu w sytuacji, w której toczyło się już elektroniczne postępowanie upominawcze (przynajmniej w zakresie koniecznym dla dokonania oceny istnienia podstaw do wydania nakazu zapłaty). Konieczność uzupełnienia braków formalnych pozwu przez powoda wynika zatem ze specyfiki wcześniej prowadzonego elektronicznego postępowania upominawczego. Ponadto, obowiązkiem powoda jako wszczynającego proces jest dopełnienie elementarnych aktów staranności i przygotowanie pozwu w sposób umożliwiający rozpoznanie zawartego w nim żądania. Sąd nie może zatem akceptować błędnego adresu pozwanego wskazanego w pozwie wniesionym w EPU oraz zaniechać żądania usuwania tego braku w trybie art. 505³⁷ § 1 k.p.c. Wskazuje się również, że skoro adres zamieszkania pozwanego wskazany w pozwie wniesionym w ramach EPU jest obiektywnie nieprawidłowy, to stosując art. 505³⁷ § 1 k.p.c. należy wezwać powoda do wskazania adresu pozwanego, gdyż jest to brak formalny pozwu, równoznaczny z brakiem wskazania adresu w ogóle. Przepis art. 505³⁷ § 1 k.p.c. nie przewiduje z kolei rygoru zawieszenia postępowania. Za umorzeniem postępowania w opisywanych okolicznościach ma wreszcie przemawiać okoliczność, że – jak wyżej wskazano – po przekazaniu sprawy z EPU znajduje się ona ponownie w stadium badania zachowania warunków formalnych i to mimo że toczyło się już wcześniej postępowanie. Skoro zatem na podstawie art. 505³⁷ § 1 k.p.c. w zw. z art. 505³⁴ § 1 k.p.c. i art. 499 pkt 4 k.p.c. przewodniczący w Sądzie I instancji ponownie bada warunki formalne pozwu (wg zasad ogólnych, a nie zliberalizowanych wymagań charakterystycznych dla EPU), może zażądać od powoda wskazania aktualnego

adresu zamieszkania pozwanego, skoro adres podany w pozwie wniesionym w EPU jest nieaktualny.

Umorzenie postępowania jako właściwy sposób rozstrzygnięcia zagadnienia postawionego w pytaniu prawnym zaaprobował Sąd Okręgowy w Poznaniu m.in. w postanowieniach z dnia 5 czerwca 2012 r., sygn. II Cz 865/12, z dnia 5 października 2012 r., sygn. II Cz 1536/12, z dnia 29 stycznia 2013 r., sygn. II Cz 55/13 oraz Sąd Okręgowy w Słupsku w postanowieniu z dnia 27 marca 2013 r., sygn. IV Cz 125/13 (opubl. Portal Orzeczeń Sądów Powszechnych).

Sąd Okręgowy orzekający w niniejszej sprawie, dostrzegając wagę powyższej argumentacji zauważa jednak, że istnieją również argumenty przeciwne przemawiające za zawieszeniem postępowania we wskazanych okolicznościach.

Oczywistym jest, że to na powodzie spoczywa obowiązek prawidłowego oznaczenia adresu pozwanego, który nie może w żadnym razie zostać przerzucony na Sąd. Wątpliwości budzi jednak zróżnicowanie skutków podania niewłaściwego adresu w zależności od tego, czy sprawa toczyła się od początku w EPU, czy też postępowaniu zwykłym (ewentualnie odrębnym, innym niż EPU).

Drugie z funkcjonujących w orzecznictwie sądów stanowisk, do którego przyjęcia skłania się Sąd Okręgowy w niniejszym składzie, zakłada, że przepis art. 505³⁷ § 1 k.p.c. nakazuje Sądowi umorzyć postępowanie jedynie w przypadku niezapełnienia tych braków formalnych, którymi pozew dotknięty był już w chwili jego wniesienia (pozew bez zachowania formy pisemnej, brak podpisu, pełnomocnictwa), jednak z uwagi na fakt, że sprawa była rozpoznawana w EPU, z woli ustawodawcy mógł być nimi dotknięty i to nie uniemożliwiało nadania mu biegu. Natomiast, te wymogi, które pozew musi spełniać w każdym postępowaniu, w tym w EPU (np. adres pozwanego) podlegać winny regułom ogólnym – w tym wypadku regule z art. 177 § 1 pkt 6 kpc., który ma zastosowanie do braków następczych, które ujawnią się już po nadaniu biegu pozwowi (niedotkniętemu brakami w chwili jego wnoszenia).

Nie budzi wątpliwości pogląd, że nawet dostrzeżenie przez sąd po nadaniu sprawie biegu braków formalnych, które istniały w chwili wniesienia pozwu, lecz nie zostały dostrzeżone przewodniczącego, winno skutkować wezwaniem do ich usunięcia, a w razie nieusunięcia, zawieszeniem postępowania (por. postanowienia SN z 14.04.1967 r., II CZ 25/67, niepubl. i z 19.10.1988 r., I CZ 111/88, niepubl.).

Ten sam skutek winno wywołać ujawnienie się po nadaniu sprawie biegu braku w postaci nieprawidłowego adresu pozwanego.

Pogląd ten uwzględnia przede wszystkim rozróżnienie pomiędzy niewskazaniem w ogóle adresu pozwanego w pozwie, a wskazaniem w pozwie adresu, który jednak w następstwie podjętej przez Sąd próby doręczenia, okazuje się być niewłaściwy. Pierwszy brak istnieje w chwili wniesienia pozwu, ma więc charakter pierwotny, natomiast drugi ujawnia się po nadaniu sprawie biegu, ma więc charakter następczy. Jak wspomniano, w obu rodzajach postępowań niewskazanie w już pozwie adresu pozwanego jako brak pierwotny podlega usunięciu w trybie art. 130 kpc. Natomiast jeżeli powód w pozwie wskaże adres pozwanego, lecz następnie na skutek podjętej przez sąd próby doręczenia korespondencji okaże się, że adres ten jest nieaktualny lub z innych przyczyn nieprawidłowy, brak adresu ma charakter następczy i w postępowaniu zwykłym jego usunięcie następuje w trybie art. 177 § 1 pkt 6 kpc. W świetle tego stanowiska brak jest podstaw, by w EPU skutek niewskazania adresu miał być inny.

Przedmiotowe stanowisko oparte jest nadto na następujących założeniach.

Po pierwsze, intencją ustawodawcy, wprowadzającego do kpc. postępowanie odrębne EPU było procesowe ułatwienie wierzycielowi dochodzenia roszczeń. Wnosząc pozew w EPU powód jest uprzywilejowany, bowiem nie musi sprostać niektórym wymaganiom formalnym stawianym w postępowaniu zwykłym. Rozpoznanie sprawy w EPU, tj. w jednym z postępowań odrębnych wynikających z przepisów kodeksu postępowania cywilnego, nie może jednak stawiać powoda w pozycji gorszej niż gdyby jego sprawa została rozpoznana w innym postępowaniu, np. zwykłym upominawczym, do którego zresztą odsyłają przepisy o EPU. Tymczasem zastosowanie rygoru umorzenia postępowania w omawianym wypadku, stawia powoda w gorszej sytuacji, niż gdyby zrezygnował w dochodzenia roszczeń w owym uprzywilejowanym trybie i dochodził ich tradycyjnie w postępowaniu zwykłym lub zwykłym upominawczym. Jak się wydaje, taka interpretacja nie jest zgodna z intencją ustawodawcy. Skoro zatem w przypadku uchylenia nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym powód wzywany jest do podania adresu pozwanego pod rygorem zawieszenia postępowania, tożsamy rygor winien znaleźć zastosowanie w EPU.

Ponadto należy mieć na uwadze, że umorzenie postępowania wywołuje dla powoda niekorzystne skutki polegające m.in. na zniweczeniu przerwy biegu

przedawnienia. Przepis art. 505³⁷ § 1 k.p.c. przewiduje krótki, bo dwutygodniowy termin na uzupełnienie braków. Z kolei termin wynikający z art. 177 § 1 pkt 6 k.p.c. ma charakter sądowy („w wyznaczonym terminie”), a jego niezachowanie przez powoda skutkuje jedynie zawieszeniem postępowania, która to czynność nie wywołuje tak doniosłego skutku, jak jego umorzenie. Po raz kolejny zatem doszłoby do pogorszenia sytuacji powoda jedynie z tego powodu, że zdecydował się na wniesienie pozwu w elektronicznym postępowaniu upominawczym.

Za zastosowaniem rygoru zawieszenia postępowania w opisanych okolicznościach opowiedział się Sąd Okręgowy w Poznaniu w postanowieniach wydanych w sprawach: II Cz 1026/12 (z dnia 20 czerwca 2012 r.) oraz II Cz 443/12 (z dnia 28 marca 2012 r.), jak również Sąd Okręgowy w Bydgoszczy w postanowieniu z dnia 16 stycznia 2013 r., sygn. II Cz 1035/12 załączonym przez powoda do akt sprawy. Ponadto, pogląd powyższy zaprezentował J. Antoniuk, wskazując nawet, że brak jest podstaw, aby sąd właściwości ogólnej ponownie wezwał powoda do wskazania aktualnego adresu zamieszkania pozwanego, skoro powód nie uczynił tego wcześniej na wezwanie e-sądu, zgodnie z art. 505³⁴ § 1 in fine i § 2 k.p.c. (zob. J. Antoniuk. *Postępowanie sądu właściwego po przekazaniu mu sprawy wniesionej w elektronicznym postępowaniu upominawczym (uwagi na tle art. 505[37] k.p.c.)*, Monitor Prawniczy 20/2012, str. 1071).

Mając na uwadze powyższe wątpliwości oraz ujawnione rozbieżności w orzecznictwie sądowym Sąd Okręgowy postanowił na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. przedstawić Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia powyższe zagadnienie prawne i w związku z tym odroczyć rozpoznanie sprawy.

/km/